

MU
meet

УРОК

БУДИНКИ РОЗПОВІДАЮТЬ ІСТОРІЇ

Вікова група:

12–13 років
(6–7 класи)

Тривалість:

90 хвилин
(здвоєний
урок)

Тип заняття:

**інтегрований
воркшоп**
(історія + мистецтво)

Можлива форма:

**клас / коротка
прогулянка / робота
з фотоархівом**

Мета уроку

- сформувати розуміння, що архітектура є джерелом знань про місто та його мешканців;
- навчити бачити у будівлях сліди часу, історії та змін, які відбувалися в місті;
- розвинути вміння спостерігати, аналізувати та інтерпретувати архітектурні об'єкти як носії історій;
- виховати відповідальне ставлення до культурної спадщини й усвідомлення, що збереження архітектури – це продовження історії міста;
- показати, що урбаністика – це мова міста, яку можна “читати” через простір, матеріали, кольори, функції та деталі.

Короткий опис

Урок знайомить учнів із архітектурою як способом розповіді про історію міста.

Через спостереження, роботу з фотографіями, коротку дослідницьку прогулянку або аналіз знайомих місць діти вчаться «читати» будівлі – помічати деталі, зміни, призначення, символи.

Заняття розвиває увагу до міського середовища, повагу до історичної пам'яті та допомагає зрозуміти, що кожен мешканець є учасником цієї історії.

Структура заняття

Вступ: що розповідають будинки? (10 хв)

- Коротка розмова про знайомі місця у місті, їхній характер, вік, зміни.

Спостереження та дослідження архітектури (20 хв)

- Аналіз фотографій або коротка екскурсія. Виявлення ознак часу, матеріалів, стилів, змін.

Архітектура як свідок подій (25 хв)

- Обговорення того, як змінюється функція будівель, хто вирішує їхню долю, чому важливо зберігати спадщину.

Творче завдання: “біографія” будинку (25 хв)

- Групова робота – створення короткої візуальної або текстової історії обраної будівлі.

Підсумок і рефлексія (10 хв)

- Обговорення, що дізналися про місто, як зміни архітектури відображають зміни суспільства.

Матеріали та інструменти

- фото місцевих будівель (старих і сучасних);
- аркуші формату А3, маркери, олівці, кольоровий папір;
- наліпки або стікери для позначення деталей;
- картки з питаннями для груп («Хто міг тут жити?», «Як змінювалося використання?», «Що могло залишитися незмінним?»);
- проєктор або планшети (для демонстрації фото);
- за можливості доступ до вулиці чи шкільного подвір'я для короткого спостереження.

Ключові акценти для вчителя

- зберігати баланс між історичним і сучасним виміром міста;
- не перетворювати урок на «вивчення стилів». Головне, щоб учні бачили у будівлях історії людей і часу;
- стимулювати запитання «чому?» і «що це може означати?»;
- підкреслювати, що архітектура – це не лише камінь і форма, а жива пам'ять про те, як місто змінювалося і розвивалося;
- завершити урок рефлексією: «що я тепер бачу інакше, коли дивлюся на своє місто».

Тривалість:

10 хв

БЛОК 1

ВСТУП. ЧОМУ БУДИНКИ МОЖУТЬ РОЗПОВІДАТИ ІСТОРІЇ

Мета

- викликати інтерес до теми;
- підвести учнів до усвідомлення, що архітектура — це не лише стіни й дахи, а відображення життя міста і його історії;
- актуалізувати власний досвід сприйняття міського простору.

Хід:

1. Привітання та налаштування (2 хв)

Учитель коротко пояснює, що сьогоднішнє заняття буде про будинки, але не просто про архітектуру, а про те, як вони можуть розповідати історії про людей, події і зміни в місті.

Репліка вчителя:

«Сьогодні ми спробуємо подивитися на місто по-новому, як на місце, де кожен будинок може бути сторінкою великої історії. Якщо уважно придивитися, будинки можуть розповісти, коли і ким вони були збудовані, як змінювалися, хто в них жив і що відбувалося навколо.»

2. Запитання для дискусії (3 хв)

Учитель ставить серію запитань, щоб учні включилися в розмову та почали помічати зв'язок між архітектурою та історією міста:

- Який будинок у вашому місті вам подобається найбільше?
- Що ви про нього знаєте?
- Чим він відрізняється від інших?
- Як ви думаєте, коли його могли збудувати?
- Чи змінювався він з часом?

(Учитель може записувати короткі відповіді на дошці або створити просту схему – «будинок як свідок часу»: минуле – теперішнє – майбутнє.)

Репліки вчителя:

«Будинки, як і люди, мають свій вік, характер і пам'ять. Якщо навчитися їх "слухати", можна дізнатися багато про історію нашого міста.»

«Дехто каже, що архітектура – це історія, написана каменем. Сьогодні ми спробуємо цю історію прочитати.»

3. Візуальний стимул (3 хв)

Учитель показує учням кілька зображень або слайдів:

- старий будинок із декоративними елементами;
- сучасна будівля з великими вікнами;
- занедбана споруда;
- оновлена історична кам'яниця;
- шкільна будівля або будинок культури.

Учні мають назвати, що бачать, і висловити свої враження:

- Який із цих будинків виглядає "старішим"?
- Який "новішим"?
- Що може розповісти цей будинок про людей, які його збудували або в ньому жили?
- Як ми можемо дізнатися більше про його історію?

Мета – підвести до думки, що архітектура є свідком часу.

4. Формулювання теми й завдання уроку (2 хв)

Учитель підсумовує:

«Отже, сьогодні ми будемо досліджувати місто через його будинки. Подивимося, як архітектура може розповідати про минуле, сучасне й майбутнє, і як кожен із нас може бачити в місті не лише фасади, а історії.»

Методичні поради

- Використайте приклади знайомих учням місць: школа, бібліотека, стара кам'яниця, новобудова, храм чи парк.
- Якщо є можливість, покажіть фото міста або використайте Google Maps / Street View.
- Головне – не вивчати стилі, а навчитися бачити й відчувати зв'язок архітектури з людьми та подіями.

Тривалість:

20 хв

БЛОК 2

СПОСТЕРЕЖЕННЯ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ АРХІТЕКТУРИ

Мета

- розвинути навички уважного спостереження та аналізу архітектури;
- навчити бачити у будівлях ознаки часу, функції, змін;
- показати, що навіть знайомі будинки можуть містити історії, якщо подивитися уважніше.

Хід:

1. Варіант 1. Робота в класі (з фото або на екрані) (5 хв)

Учитель демонструє 5-6 зображень різних типів будівель (старі, модерні, радянські, сучасні, занедбані, відновлені).

Завдання для учнів:

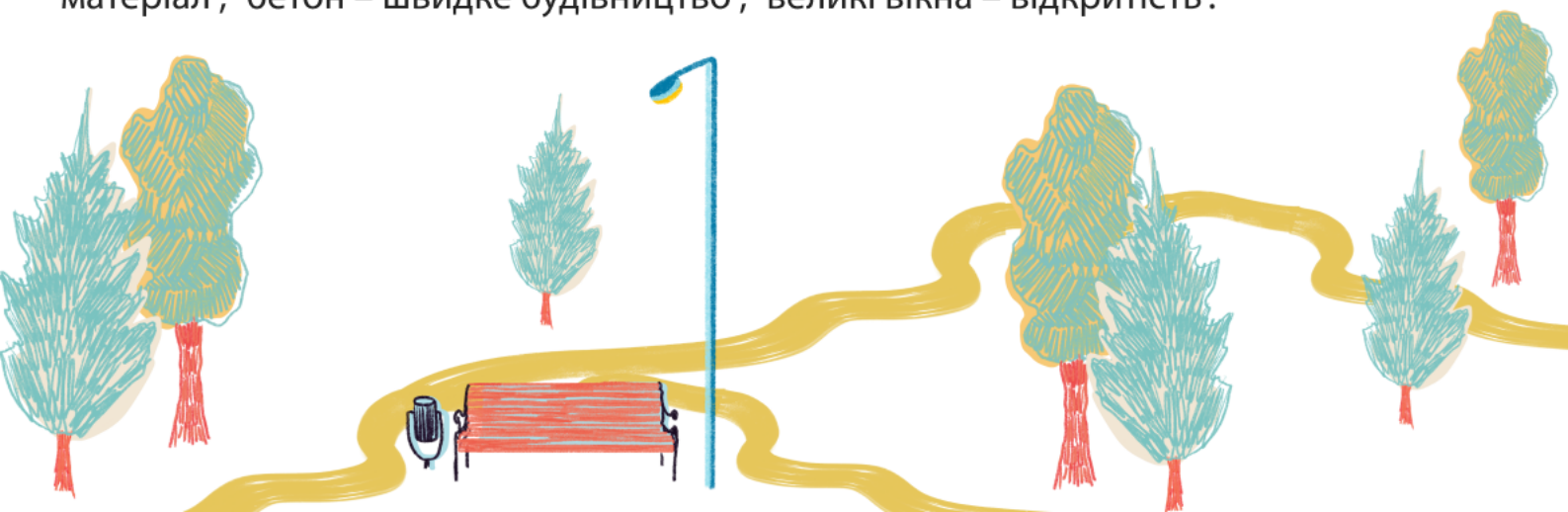
1. Розділитися на пари або малі групи.
2. Кожна група визначає для кожного зображення:
 - з чого зроблений будинок (матеріали, колір, стан);
 - для чого він, і як це видно з його вигляду, для якої групи людей він призначений;
 - що може розповісти про час, коли його збудували;
 - які зміни, можливо, сталися (нові вікна, добудови, фасад, графіті).

Репліки вчителя:

«Зверніть увагу, як різні матеріали та форми “розповідають” про різні періоди міського життя.»

«Чи здається вам, що цей будинок “живе” зараз тим самим життям, для якого його збудували?»

Учитель фіксує кілька спостережень на дошці: наприклад, “дерево – старий матеріал”, “бетон – швидке будівництво”, “великі вікна – відкритість”.

2. Варіант 2. Коротка прогулянка (10 хв)

Якщо можливо, учитель проводить коротке спостереження біля школи або поруч у місті.

Інструкція:

1. Розділіть учнів на 3-4 групи.
2. Дайте кожній групі картку-спостереження з питаннями:
 - Що ви бачите цікавого в цій будівлі?
 - Як ви думаєте, коли її побудували?
 - Яка функція цієї будівлі сьогодні?
 - Які зміни вона зазнала з часом?
 - Що може статися з нею в майбутньому?

Учні роблять короткі нотатки або фото. Після повернення до класу – коротке обговорення.

3. Підсумкове обговорення (5 хв)

Учитель на основі питань спільно обговорює з учнями:

- Який будинок справив найбільше враження?
- Що нового ви помітили, чого раніше не бачили?
- Які будинки виглядають такими, що “пам’ятають” щось важливе?

Репліка вчителя:

«Іноді ми щодня проходимо повз будівлі, не замислюючись, скільки історій у них зберігається. Сьогодні ви зробили перший крок до того, щоб “читати” місто, як відкриту книгу.»

Методичні поради

- Якщо урок проводиться у класі, використайте фото місцевих будівель – це допоможе учням впізнати знайомі місця.
- Якщо це прогулянка, заздалегідь підберіть безпечний маршрут із різними архітектурними об’єктами та різного часу забудови (школа, житло, магазин, стара кам’яниця), щоб об’єкти мали різну функцію.
- Заохочуйте учнів описувати не лише вигляд, а й відчуття: “цей будинок виглядає спокійним / старим / холодним”.
- Можна дати завдання зробити 1-2 фото і потім на наступному уроці підготувати коротку “історію будинку”.
- Головне – не шукати “правильні відповіді”, а вчитися помічати й інтерпретувати деталі.
- Підготуйте наочні (фото) матеріалів з яких може бути виготовлений будинок
- Перед виходом за межами школи - проведіть короткий інструктаж безпеки

Тривалість:

25 хв

БЛОК 3

АРХІТЕКТУРА ЯК СВІДОК ПОДІЙ

Мета

- допомогти учням усвідомити, що архітектура зберігає сліди часу та історичних подій;
- навчити бачити у будівлях не лише форму, а й контекст життя міста;
- розвинути уяву та вміння інтерпретувати архітектурні об'єкти як носії пам'яті.

Хід:

1. Міні-вступ (2 хв)

Учитель коротко пояснює, що кожна будівля у місті може бути «свідком» певних подій: великих чи малих, особистих чи історичних.

Репліка вчителя:

«Коли ми дивимося на старі фасади, можемо помітити сліди часу: тріщини, нашарування фарби, нові вікна. Усе це як записи у щоденнику міста. Архітектура зберігає не лише форму, а й історії про те, що тут колись відбувалося.»

2. Вправа “Фото тоді і тепер” (10 хв)

Учитель показує учням фото кількох будівель у двох версіях: старе фото (100, 50 чи 20 років тому) та сучасне.

Завдання для учнів:

- порівняти два зображення;
- знайти відмінності;
- припустити, які події могли призвести до цих змін (ремонт, війна, економічне зростання, занепад, нове призначення).

Питання для обговорення:

- Що змінилося найбільше і чому?
- Як ці зміни впливають на відчуття місця?
- Чи зберіг будинок свою «історію», чи став зовсім іншим?

Репліка вчителя:

«Місто як жива істота: воно змінюється, але в його архітектурі можна побачити, що було колись. Ці сліди допомагають нам пам'ятати.»

3. Групова робота “Створи історію будинку” (10 хв)

Учні працюють у малих групах (3-5 осіб). Кожна група отримує фото певної будівлі або маловідомого міського фрагмента (можна обрати місцеві приклади).

Завдання:

- Визначити, що це за будівля (житлова, школа, театр, завод, магазин тощо).
- Уявити, хто міг тут жити або працювати 100 років тому.
- Придумати коротку історію або подію, яку «бачив» цей будинок.
- Додати 1-2 фрази про те, що змінилося зараз і яку історію будинок розповів би сьогодні.

Після цього кожна група коротко презентує свою історію (2-3 хв).

Репліка вчителя:

«Коли ми уявляємо життя будинку, ми вчимося бачити місто не як набір стін, а як середовище, у якому відбувається історія людей.»

4. Узагальнення (3 хв)

Учитель підсумовує:

- Що спільного між усіма цими будинками?
- Як архітектура допомагає пам'ятати історію міста?
- Чому важливо зберігати старі будівлі?

Методичні поради

- Добре працює, якщо серед фото є впізнавані місця міста учнів. Це підсилює зв'язок і залучення.
- Якщо немає старих фото, можна взяти зображення будівель у різному стані. До реставрації й після, або в різні пори року.
- Заохочуйте учнів не лише вигадувати історії, а й шукати фактичні деталі (архітектурні елементи, написи, дати, таблички).
- Можна додати міжпредметний зв'язок: коротке посилання на уроки історії чи літератури, де згадуються події, пов'язані з містом.
- Важливо наголосити, що архітектура – це не лише про будівництво, а про пам'ять і спільне життя міста.

Тривалість:

25 хв

БЛОК 4

ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ: “БІОГРАФІЯ БУДИНКУ”

Мета

- закріпити отримані знання про архітектуру як носій історії;
- розвинути творче й критичне мислення, уяву, навички групової роботи;
- показати, що кожен може «читати» місто і впливати на його пам'ять.

Хід:

1. Вступ до творчого завдання (2 хв)

Учитель пояснює, що тепер учні спробують створити коротку історію або «біографію» однієї будівлі, реальної чи уявної.

Репліка вчителя:

«Ми вже побачили, що кожен будинок може розповісти про своє минуле й сьогодення. Тепер спробуймо уявити, що цей будинок може сам говорити. Що би він розповів? Кого пам'ятає? Що змінилося навколо нього?»

Учитель може дати приклад:

«Наприклад, якщо школа могла би говорити, вона, можливо, згадала б свій перший дзвоник або як її фарбували після дощу. А стара фабрика могла б розповісти, як тут працювали люди, а потім стало тихо, коли виробництво закрили.»

2. Робота в групах (15 хв)

Учні об'єднуються в групи по 3-5 осіб. Кожна група обирає одну будівлю (можна з тих, які розглядали раніше, або зображення, підготовлені вчителем).

Завдання групи:

1. Уявіть, що ця будівля – персонаж.
2. Напишіть її коротку «біографію» у 4 частинах:
 - народження (коли і навіщо її збудували);
 - розквіт (що тут відбувалося, які люди приходили);
 - зміни (що сталося з часом, які події вплинули);
 - сьогодення (що будівля “думає” про своє місце зараз).
3. Оберіть форму представлення:
 - короткий текст;
 - комікс або плакат;
 - інтерв'ю з будівлею;

Учитель допомагає групам тримати фокус: історія має залишатися про будівлю і місто, а не лише вигадану пригоду.

3. Презентація робіт (5 хв)

Кожна група коротко презентує свою «біографію» (до 2 хвилин).

Репліка вчителя:

«Дивіться, скільки різних історій живе навколо нас. Наше місто — це ніби велика бібліотека, тільки замість книжок тут будівлі.»

4. Обговорення (3 хв)

Учитель ставить запитання для короткої рефлексії:

- Яка історія здалася вам найцікавішою?
- Чи помітили ви, що деякі історії схожі між собою?
- Як би ви хотіли, щоб ваш будинок або школа розповідали про вас у майбутньому?

Методичні поради

- Заохочуйте учнів не оцінювати роботи інших, а допомагати бачити нові ідеї.
- Якщо є час, можна зробити невелику виставку в школі або бібліотеці.
- Блок “Біографія будинку” можна вдало інтегрувати в урок літератури або української мови

Тривалість:

10 хв

БЛОК 5

ПІДСУМОК І РЕФЛЕКСІЯ

Мета

- допомогти учням усвідомити, що архітектура – це частина спільної пам'яті міста;
- підвести підсумки уроку, закріпити поняття «міська пам'ять» і «відповідальність мешканців»;
- дати дітям можливість висловити власні думки й емоції.

Хід:

1. Коло обговорення (5 хв)

Учитель пропонує сісти півколом.

Кожен учень по черзі завершує одну з фраз:

- «Сьогодні я зрозумів(ла), що будинки можуть...»
- «Найцікавішим для мене було...»
- «Мені захотілося дізнатися більше про...»
- «Я ніколи не думав(ла), що архітектура може...»

Учитель коротко підсумовує кілька відповідей, підкреслюючи різноманітність спостережень.

Репліка вчителя:

«Коли ми починаємо бачити місто уважно, воно відкривається нам по-іншому. Ми перестаємо сприймати будинки просто як фон і починаємо чути історії, які вони зберігають.»

2. Узагальнення ключових ідей (3 хв)

На дошці або аркуші А3 учитель разом із класом записує 3-4 головні думки, що з'явилися під час заняття.

Можна підказати напрямки:

- Будинки мають історію, тому що їх будують люди.
- Архітектура зберігає пам'ять про події.
- Старі будівлі допомагають зрозуміти, яким було місто колись.
- Ми всі впливаємо на те, які історії залишаться у майбутньому.

3. Завершення уроку (2 хв)

Учитель дякує учням за роботу й наголошує:

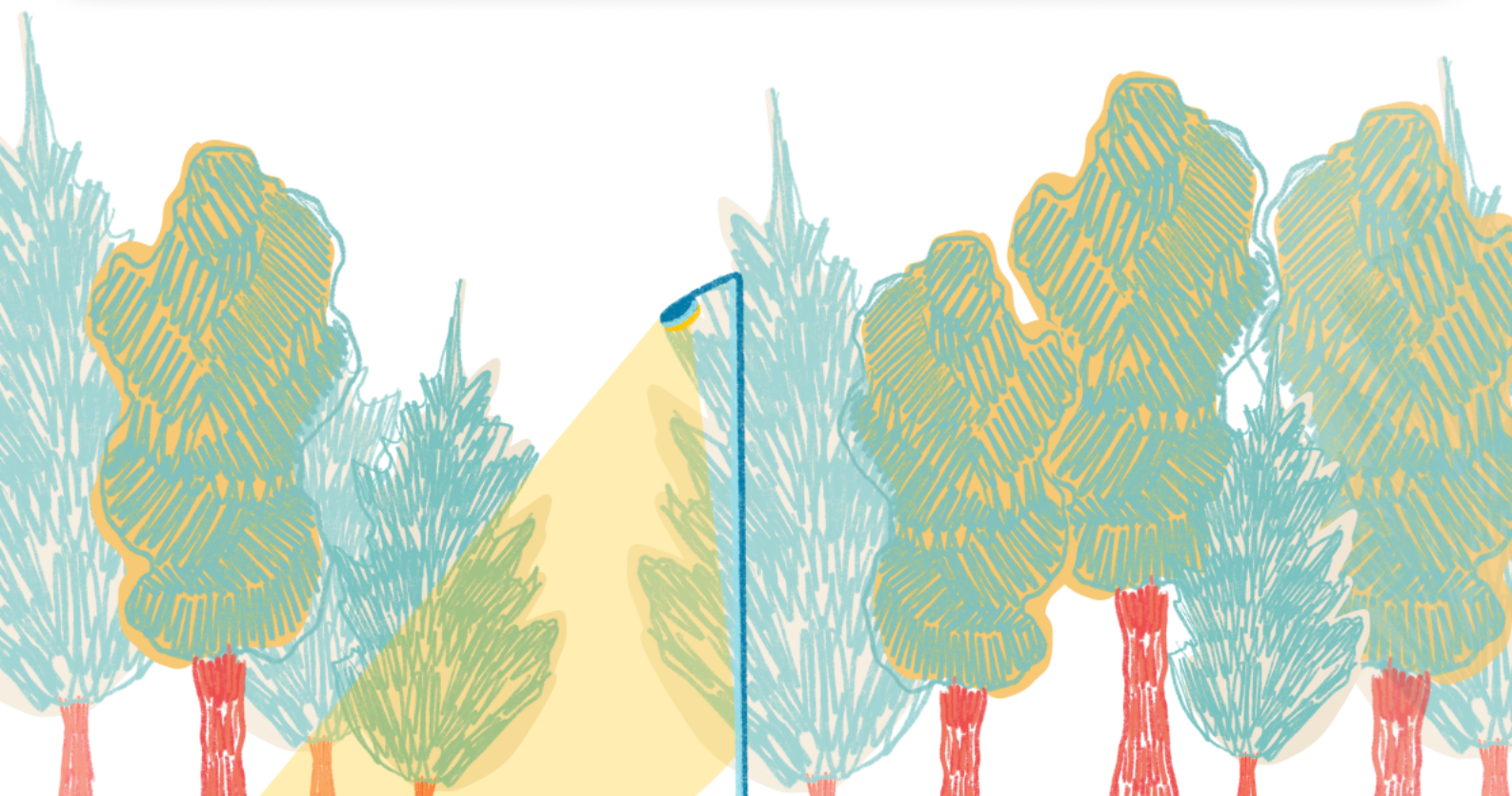
«Місто — це не просто будівлі. Це живий організм, який складається з людей, історій і спогадів. Кожен із нас допомагає місту пам'ятати, хто ми є. Вчіться бачити, слухати й берегти ці історії.»

Методичні поради

- Якщо діти втомлені, можна завершити короткою релаксаційною паузою: «заплющте очі й уявіть, що ви йдете вулицею через 50 років, що ви бачите?»
- У разі продовження теми можна дати домашнє завдання: сфотографувати один будинок, який “має історію”, і написати до нього короткий опис або інтерв'ю.
- Якщо є можливість, воркшоп можна продовжити макетуванням будинку інтегруючи це завдання в урок трудового навчання.

Підсумковий фокус для вчителя:

- головне, щоб діти винесли не лише знання, а й інтерес до міста,
- зрозуміли, що архітектура – це розповідь про людей,
- відчули себе частиною міської історії.

КОМАНДА ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ "ДІТИ - ТВОРЦІ МІСТА":

Дарія Ожиганова за підтримки

**Олександри Провозін, Світлани Тимків, Тетяни Бей,
Йешаягу-Пауліни Марченко і Олі Козаченко**

Розробка уроків - **Дарія Ожиганова**

Ілюстрації - **Марина Скворцова**

Програму реалізовано за ідеєю партисипативної групи до теми "Архітектура і урбаністика" в рамках проєкту MuMeet, що повністю фінансується Фондом "Пам'ять, Відповідальність і Майбутнє" (EVZ) в межах програми підтримки "єМістечко – простір для кожного". Організатори проєкту – Музей Міста (ЛКП "Центр розвитку туризму м. Львова" та БФ "Фонд розвитку Музею Міста у Львові") за партнерської підтримки Департаменту архітектури і просторового розвитку ЛМР, Харківської школи архітектури та Української урбан платформи.

*Матеріали створені на основі адаптованих напрацювань учасників тренінгів для вчителів та відгуків дітей, що брали участь в урбан-таборі "Діти - творці міста".

**Цей матеріал не відображає точку зору Фонду EVZ. Відповідальність за зміст будь-яких висловлювань несе автор.

Львівська
міська
рада

Музей Міста

Департамент
архітектури та
просторового розвитку

ХАРКІВСЬКА
ШКОЛА
АРХІТЕКТУРИ

Stiftung
evz

Erinnerung
Verantwortung
Zukunft